

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5761

เรื่อง นวัตกรรมท้องถิ่น

ผู้เรียบเรียง นางสาววิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล วิทยากรชำนาญการ
กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ

ออกอากาศ กันยายน 2565

นวัตกรรม (Innovation) ได้รับความสำคัญในฐานะเครื่องมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับประเทศ นับตั้งแต่ปี 2559 รัฐบาลไทยประกาศแนวคิดประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เป็นแนวทางการขับเคลื่อนประเทศที่เน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ในปีเดียวกันได้มีการปรับเปลี่ยนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีพันธกิจสำคัญข้อหนึ่งในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหลายแห่งได้มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์และบริหารจัดการนวัตกรรมในสาขาวิชาต่าง ๆ หลายหลักสูตร

จามรี พระสุนิล (2563) ให้คำจำกัดความของคำว่า “นวัตกรรมท้องถิ่น” ไว้ว่าหมายถึง ผู้นำชุมชน/แกนนำชุมชนในการพัฒนาและริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อใช้กระบวนการหรือวิธีการส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเองอย่างมีสุขและภาวะระดับบุคคลและครอบครัวอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี และ ภาวนนท์ คุ่มสุภา (2562) ให้คำจำกัดความของคำว่า “นวัตกรรมท้องถิ่น” ไว้ว่าหมายถึง คนท้องถิ่นที่เป็นผู้สร้างนวัตกรรมสำหรับแก้ปัญหาให้กับชุมชนตนเอง นอกจากนี้ ยังได้กำหนดปัจจัยที่เป็นประโยชน์ต่อนวัตกรรมท้องถิ่นในการทำความเข้าใจปัญหาของชุมชนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อนวัตกรรมท้องถิ่นในการแพร่กระจายนวัตกรรมไปสู่ชุมชน กล่าวคือ

1. ปัจจัยที่เป็นประโยชน์ต่อนวัตกรรมท้องถิ่นในการทำความเข้าใจปัญหาของชุมชน ได้แก่ 1) ความสะดวกในการเข้าถึงชุมชน 2) การเข้าใจวัฒนธรรม และ 3) การมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งจะทำให้ นวัตกรรมท้องถิ่นเข้าถึงข้อมูลและเข้าใจปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง เมื่อเปรียบเทียบกับคนภายนอกชุมชน

2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อนวัตกรรมท้องถิ่นในการแพร่กระจายนวัตกรรมไปสู่ชุมชน ได้แก่ 1) การขาดความน่าเชื่อถือ เพราะไม่มีโอกาสแสดงความชำนาญให้คนในชุมชนยอมรับเนื่องจากมีส่วนร่วมในชุมชนน้อย และ 2) ไม่มีสถานภาพที่สูงกว่าและมีวิสัยทัศน์ที่น้อยกว่าสมาชิกในชุมชน

ทั้งปัจจัยที่เป็นประโยชน์และเป็นอุปสรรคต่อนวัตกรรมท้องถิ่นแสดงให้เห็นว่าผู้ที่เหมาะสมจะเป็นนวัตกรรมท้องถิ่นควรเป็นคนในชุมชนที่สามารถเข้าถึง เข้าใจ และรับรู้ถึงปัญหาที่มีอยู่ รวมถึงมีศักยภาพในการผลิตนวัตกรรมท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนให้หลุดวงไปได้อย่างรอบด้านและยั่งยืน

โดยหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ได้ดำเนินการที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแก้ปัญหาชุมชน อาทิ ปี 2563 สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ร่วมกับ

บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน) และสถาบันเซนจ์พิวซันได้จัดโครงการส่งเสริมนวัตกรรมช่างชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมและกระบวนการคิดเชิงออกแบบที่จะช่วยแก้ปัญหาเกษตรกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้เกษตรกรไทย และ ปี 2565 หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้จัดโครงการชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างนวัตกรรมท้องถิ่นที่มีทักษะการรับและการปรับใช้นวัตกรรมพร้อมใช้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบท สามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นได้ รวมทั้งสามารถเป็นแกนนำในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อหนุนให้ชุมชนมีพื้นที่และโอกาสเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงแต่การปมเพาะนวัตกรรมท้องถิ่นให้เกิดขึ้นเท่านั้น กระแสการใช้นวัตกรรมแก้ไขปัญหาท้องถิ่นยังสอดคล้องกับกระแสการคืนถิ่นของคนรุ่นใหม่อีกด้วย เนื่องจากปัญหาการกระจุกตัวในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ และค่าครองชีพสูงที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ในขณะที่ท้องถิ่นขาดแคลนบุคลากรที่จะขับเคลื่อนชุมชนเพราะมีเพียงผู้สูงอายุและเด็กจึงนำไปสู่การส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เดินทางกลับไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแทนการใช้ชีวิตในเมือง

*****

บรรณานุกรม

- จามรี พระสุนิล. (2563). การส่งเสริมนวัตกรรมชาวบ้านของชุมชนบ้านปางสา ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิจัยสังคม*, 43(2), 181-218.
- เทคซอส มีเดีย จำกัด. (2563). NIA ร่วม ช.การช่าง เปิดตัว 10 'นวัตกรรมชุมชน' พลิกฟื้นวิกฤตท้องถิ่นด้วยไอเดียงานช่างสุดล้ำ. สืบค้น 8 กันยายน 2565 จาก <https://techsauce.co/pr-news/nia-design-thinking-innovation>
- ภานนท์ คุ่มสุภา. (2562). นวัตกรรมท้องถิ่นรุ่นใหม่กับการแพร่กระจายนวัตกรรมสู่ชุมชน. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 13(2), 258-299.
- หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่. (2565). *ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ 2565*. สืบค้น 12 กันยายน 2565 จาก <https://nriis.go.th/FileUpload/AttatchFile/News/256412141636288597271.pdf>